

Jaarverslag Arminius Instituut – Centrum voor remonstrantse theologie (1 maart 2022 – 1 maart 2023)

Het Remonstrants Seminarium is integraal onderdeel van het Arminius Instituut. Op de website www.arminiusinstituut.nl is de algemene informatie met alle activiteiten te vinden. Het Arminius Instituut omvat alle in dit verslag genoemde activiteiten; het seminarium beslaat het deel dat zich meer specifiek richt op de opleidingsactiviteiten rond de groep die het tweejarig studietraject volgt. Het uitvoeren van het seminariumonderwijs behoort tot de hoofdtaken van het Instituut. Het Instituut staat sinds 1 januari 2022 onder leiding van prof.dr. Goos Minderman als rector ad interim. Verder zijn aan het seminarium als stafleden verbonden: prof. dr. Christa Anbeek (hoogleraar), dr. Bert Dicou (docent) en dr. Elza Kuyk (wetenschappelijk coördinator). Bert Dicou is m.i.v. 1 januari 2022 voor een dag per week gedetacheerd voor projectleiderschap 'City Chaplaincy' vanuit de Faculteit voor Protestantse Theologie en Religie (FRTS) in Brussel. Van november 2022 tot 1 maart 2023 heeft de hoogleraar wegens ziekte geen werkzaamheden verricht voor het seminarium.

Voortgang onderwijs

Op 1 maart 2023 stonden er 16 studenten ingeschreven. Drie studenten hebben in studiejaar 2022-2023 hun studie om persoonlijke redenen tijdelijk opgeschort. Voor een van hen betrof het een verlenging van de opschorting van 2021-2022.

In de verslagperiode vonden nog de laatste colleges plaats van collegejaar 2021-2022 van de vakken Dialoog (Christa Anbeek) en Ecclesiologie (Bert Dicou). In collegejaar 2022-2023 werden de vak Remonstrantica en Dialoog niet aangeboden. In september 2022 startten de colleges Pastoraat in vrijzinnig perspectief (met als inmiddels vaste gastdocent dr. Froukje Pitstra), Bijbel Basis (Bert Dicou) en Ritueel en Liturgie (Elza Kuyk). Als nieuwe vakken kwamen in 2023 Bijbelse Theologie (Bert Dicou) en Filosofische teksten over het heilige in het programma. De seminariumbijeenkomsten vonden plaats onder verantwoordelijkheid van de docenten. In aansluiting op de ambities van het meerjarenbeleidsplan zijn de seminariumbijeenkomsten uitgewerkt als serie onder de naam "vrijzinnige gasten", onder andere met inbreng uit het netwerk van Goos Minderman (zie ook verder, onder nascholing en overige activiteiten). Maarten van der Bijl verzorgde in maart en april drie voordrachttrainingen en in december een gastcollege in de module Ritueel en Liturgie. Veel van de colleges vinden plaats op het Landelijk Bureau in Utrecht.

Vanwege de detachering van Bert Dicou en de ziekte van Christa, heeft Elza Kuyk als docent de vakken Ritueel en Liturgie gegeven en het nieuwe college Filosofische teksten over het heilige. Parallel aan deze colleges volgde zij de cursus basiskwalificatie onderwijs (BKO) aan de VU. Bij de serie Filosofische teksten zijn vier gastdocenten betrokken: Arie Molendijk, Enrieke Damen, Paul Rasor en Joyce Rondaij.

Proponentsscripties en proponentexamens

In de verslagperiode legden vier studenten hun proponentsexamen af. Op 29 juni 2022 deed Jesse Gruiters in het Stiltecentrum van UMC Utrecht zijn proponentsexamen. Op 16

september volgden Jaap Marinus, Esther v.d. Panne en Yvonne Hiemstra in de Parkstraatgemeente in Arnhem. Hun proponentscripties/ essays:

- Jesse Gruiters, *Scheuren in ons zelfbeeld. Essay over zelfbeeld en corona.*
- Esther van der Panne, *Meer stemmen, meer nuances. Bijbellezen in gespreksgroepen in de remonstrantse context.*
- Jaap Marinus, *Over de waarde van het remonstrantse gedachtegoed voor de 21e eeuw.*
- Yvonne Hiemstra, *Maaltijd die toekomst heeft? Een studie naar de waardering van de kerkelijk-liturgische maaltijd binnen de Remonstrantse Broederschap.*

Christa Anbeek was als begeleider betrokken bij de eindessays van Jesse Gruiters (tweede lezer Peter Nissen), Yvonne Hiemstra en Madelief Brok (tweede lezer Froukje Pitstra) en bij de proponentsscriptie van Jaap Marinus (tweede lezer Froukje Pitstra).

Bert Dicou was als begeleider betrokken bij de masterscriptie van Sjerp van der Vaart voor zijn studiedeel Spiritual Care (tweede lezer Peter Nissen) en bij de proponentsscripteis van Esther van der Panne (tweede lezer Peter-Ben Smit), Leonie van Staveren (tweede lezer Chris Doude van Troostwijk) en Karen Slootweg (tweede lezer Peter Korver).

De proponentsexamens waar een aantal van de genoemde scripties en essays naar verwijzen, zouden plaatsvinden op 24 maart 2023 in de Woudkapel in Bilthoven. De titels van deze scripties zullen in het volgende jaarverslag worden opgenomen.

Stages en proefvieringen

- **Stages 2022.** De staf en het curatorium zijn Alke Liebich (groepssupervisor), Froukje Pitstra (stagedocent) en de werkbegeleiders dankbaar voor hun bijdrage aan de drie leerzame stagetrajecten van de studenten. Werkbegeleiders waren Koen Holtzapffel voor Sjerp v.d. Vaart in Rotterdam, Pieter Lootsma voor Martijn Rozing in Naarden-Bussum en Tom Mikkers voor Jan Jorrit Hasselaar bij Vrijzinnigen Wassenaar.
- **Stages 2023.** Twee studenten hebben stageplaatsen gevonden in Utrecht en in Amsterdam. Froukje Pitstra is als stagedocent betrokken en verzorgt ook de begeleiding. Een stage uit 2021 is voornamelijk onafgerond gebleven; voor het overige zijn alle eerder ingezette stages (zie voorgaande jaarverslagen) afgerond of is de afronding voorzien.
- **Proefvieringen.** Er vonden vier proefvieringen plaats: op 5 juni 2022 Jan Jorrit Hasselaar in Wassenaar, op 26 juni 2022 Sjerp v.d. Vaart in Rotterdam en op 6 oktober 2022 Martijn Rozing in Naarden-Bussum. Vanwege een specifieke werksituatie vond op 18 december ook een proefviering plaats van Jorn den Hertog in de Janskerkgemeente in Utrecht. Bij de proefvieringen waren stafleden, curatoren en medestudenten aanwezig.

Aanschuifonderwijs

De mogelijkheid om via aanschuifonderwijs kennis te maken met het seminariumonderwijs, wordt goed benut. De ene aanschuifstudent laat het bij het volgen van een enkele module

uit interesse en voor enkele anderen is het de opmaat naar inschrijving als student. Voor het curriculum van 2022-2023 waren in totaal zes aanschuifstudenten betrokken voor een of meer van de colleges.

Nascholing en overige programma's

In het vorig jaarverslag werd melding gemaakt van een door het convent ingestelde commissie die zich over de nascholing zou buigen. De uitwerking daarvan is nog niet helemaal afgerond. Voor wat betreft het Arminius Instituut wordt van tijd tot tijd nascholing aangeboden. In 2023 is een serie webinars voorbereid die in april 2023 van start zal gaan, met bijdragen van resp. Elza Kuyk, Yvonne Hiemstra, Bert Dicou en Johan Temmerman (rector FTRS te Brussel).

Voor de studieverloven van de predikanten wordt gebruik gemaakt van de formulieren die door het seminarium daarvoor zijn opgesteld. Dit formulier helpt om de structuur en met name de output van een studieverlof van tevoren in kaart te brengen. De organisatie van de nascholing wordt mede ondersteund door Vera Kok, secretaresse van het Doopsgezind Seminarie, die op declaratiebasis werk voor het Remonstrants Seminarium verricht.

Als vermeldenswaardige events noemen we:

- **Openingsconferentie van het project Brussels City Chaplaincy:** 'Being There for the City', Brussel, met een themalezing van Bert Dicou over 'Brussels City Chaplaincy' op 1 maart 2022.
- **Studiereis Parijs 19 t/m 22 juni 2022** naar Parijs, met 16 deelnemers (staf en studenten), georganiseerd door Goos Minderman met verblijf in Foyer le Pont. Wie het nodig had, kon beroep doen op financiële ondersteuning van het Vera Gottschalk Fonds (individuele aanvragen).
- **Vrijzinnige gasten.** In najaar 2022 werd gestart met een serie onder de naam "vrijzinnige gasten", onder andere met inbreng uit het netwerk van Goos Minderman. Als vrijzinnige gasten verwelkomden wij Christel Grimbergen (11 november), Rosaliene Israël (9 december) en Johan Roeland (24 februari).
- **Promotie Yvonne Hiemstra**, Radboud Universiteit Nijmegen, 1 september 2022. Haar proefschrift is uitgegeven bij Uitgeverij Verloren, "Omstreden maaltijd. Debatten over de kerkelijk-liturgische maaltijd in de Nederlandse vrijzinnigheid." Peter Nissen en Christa Anbeek waren haar promotoren. Bert Dicou was een van de opponenten. Froukje Pitstra en Elza Kuyk woonden de verdediging bij.
- **Promotie Elza Kuyk**, Universiteit Utrecht, 28 september 2022. Haar proefschrift wordt uitgegeven bij Amsterdam University Press (in 2023), "Tussen erfgoed en eredienst. Meervoudig gebruik van vier monumentale stadskerken". Birgit Meyer (UU) en Hijme Stoffels (VU) waren haar promotoren. De remonstranten waren goed vertegenwoordigd in de senaatszaal van het Academiegebouw, zowel in het cortège als in de zaal en online.

- **‘Church in Transition’**, gezamenlijke conferentie van de Faculteit van Protestantse Theologie en Religie in Brussel en het Arminius Instituut in Amsterdam, in Brussel op 22 November 2022. Met deze studiedag werd het project ‘City Chaplaincy’ verbonden aan de agenda en ambities van het Arminius Instituut, om verder uit te bouwen naar een programmatische samenwerking in de toekomst. Goos Minderman verving Christa Anbeek, die deze dag aanvankelijk als spreker gepland stond. Elza Kuyk verzorgde een onderdeel van het middagprogramma. De CoZa was vertegenwoordigd met Annemanie Gerretsen en Ello Weits.

College van Curatoren

- De samenstelling van het College van Curatoren is op 1 maart 2023: Albert Verdam (voorzitter), Goos Minderman (secretaris en penningmeester), Peter Korver, Hetty Zock, Lense Lijzen en Aly Meijer (studentlid). Volgens de kerkorde zijn de leden van de staf adviserend lid van het curatorium.
- Het College heeft in de verslagperiode viermaal vergaderd: op 8 april, 2 juni, 16 september, 22 november en 23 februari.
- Er zijn in de verslagperiode geen nieuwe studenten toegetreden.
- Voor de toelatingsgesprekken staat 26 mei 2023 gepland met als deadline voor aanmelding 12 mei 2022.
- Het curatorium heeft de ontwikkeling van het meerjarenbeleidsplan van het Arminius Instituut vertaald in aanpassing in het studieprogramma. In de studiegids 2022-2023 (versie 10 november 2022) zijn de nieuwe leerlijnen en de wijzigingen in het curriculum verwerkt en toegelicht. In de verslagperiode is het meerjarenbeleidsplan nog verder aangepast en uiteindelijk gepresenteerd in de Algemene Vergadering op 11 juni 2022.
- Voor een duurzame inrichting van het Arminius Instituut is het zaak dat de huidige staf bijtijds aanvulling krijgt, zodat t.z.t. niet in te korte tijd door pensioneringen expertise weg zou vallen. Er is een vacature opengesteld voor werving van een universitair (hoofd)docent / bijzonder hoogleraar Remonstrantica (vooralsnog 0,4 fte). De sluitingsdatum viel samen met het eind van deze verslagperiode; de procedure loopt.

Relatie met remonstranten landelijk en met de CoZa

- Goos Minderman neemt deel aan het overleg van de CoZa.
- De CoZa was in de afgelopen jaren soms beducht voor mogelijk te grote studentgroepen, maar vraagt inmiddels juist om nieuwe aanwas nu het vervullen van predikantsplaatsen moeilijker gaat dan voorheen. Om dat belang te onderstrepen, is het Arminius Instituut een wervingscampagne gestart met een advertentie op Reliwerk en via sociale media. De publiciteit zal worden voortgezet, o.a. met bijdragen in Volzin. Bert Dicou en Elza Kuyk hebben hierover contact met Greco Idema.
- Over de omgang met preekconsenten en de voortgang inzake de inrichting van de nascholing, vond in januari overleg plaats op het Landelijk Bureau, met vanuit het Arminius Instituut Goos Minderman en Elza Kuyk.

Ontwikkelingen op de VU en oecumenische relaties

- De evaluatie van de lumpsum-financiering van de ambtsopleidingen, die verbonden was aan de besluitvorming van de instelling daarvan 2016, kreeg beslag in een rapport van Bureau Berenschot. Kort gezegd is de ambitie om het werk van de ambtsopleidingen nauwer te betrekken bij de Faculteit Religie en Theologie.
- Bert Dicou is lid van het CCBI (Centre for Contextual Biblical Interpretation)
- Elza Kuyk werd in augustus 2022 benaderd met de vraag om in te vallen als vervangend extern lid van de examencommissie van de master predikantschap van de Protestantse Theologische Universiteit. Eerder was zij extern lid van deze examencommissie (2015-2019). Zij is ingevallen tot februari 2023.
- Bert Dicou en Elza Kuyk participeren als redactieleden in het boekproject '*Vindingrijk geloven*' (Vrijzinnig Lexicon) van prof.dr. Chris Doude van Troostwijk.
- Per 1 oktober 2022 is Elza Kuyk tijdelijk aangesteld als coördinator voor de postacademische ambtsopleiding van het Boeddhistisch Seminarium op de VU, voor een dag in de week.

Website

De website www.arminiusinstituut.nl geeft een overzichtelijke presentatie van de studiemogelijkheden, nieuws vanuit de opleiding, nieuwsitems betreffende wetenschappelijke activiteiten en publicaties, en achtergronden. Behalve met een eigen website presenteert het Instituut zich online via Facebook met 450 (ook buitenlandse) volgers.

Artikelen

Bert Dicou, "Seculiere muziek in een kerkdienst", AdRem April 2022, 26-28

Elza Kuyk, "Kerkgebouwen als plaatsen van hoop", AdRem December 2022, 18-19.

Verslag opgesteld door Elza Kuyk, met bijdragen van Bert Dicou, maart 2023

Jaarverslag Arminius Instituut 2022-20232
Goedgekeurd op de AV van bestuur d.d. 10 juni 2023